

Студент 6 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація. Досліджено економічну сутність понять "облікова політика" та "мале підприємство" за національними стандартами бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності.

Аннотация. Исследована экономическая сущность понятий "учетная политика" и "малое предприятие" по национальным стандартам бухгалтерского учета и международным стандартам финансовой отчетности.

Annotation. The economic substance of the category "Accounting Policies" and "small business" by the national accounting standards and international accounting standards is investigated.

Ключові слова: облікова політика, мале підприємство, фінансова звітність.

Дотримання чіткої облікової політики прямо впливає на фінансові результати діяльності підприємства, тому необхідно адаптувати звітність українських підприємств до МСФЗ, що дозволить зменшити ризики для інвесторів та кредиторів, забезпечити прозорість та зрозумілість інформації, підвищити зростання довіри до показників фінансової звітності.

Метою статті є проведення порівняльної характеристики особливостей організації облікової політики малого підприємства згідно з міжнародними та національними стандартами фінансової звітності.

Відповідно до цієї мети поставлені такі завдання:

висвітлити сутність облікової політики підприємства відповідно до П(С)БО та МСФЗ;

розкрити поняття "мале підприємство", охарактеризувати особливості його функціонування та їх вплив на формування облікової політики згідно з П(С)БО та МСФЗ;

визначити основні недоліки та переваги введення облікової політики за МСФЗ.

Об'єктом дослідження обрано теоретичні та практичні основи організації облікової політики малого підприємства згідно з П(С)БО та МСФЗ.

Предмет дослідження – це процес організації облікової політики малого підприємства згідно з П(С)БО та МСФЗ.

Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів формування облікової політики підприємств зробили такі провідні вчені-економісти, як Голов С. С. [1], Сопко В. А. [2], Пархоменко В. О. [3], Нишенкота Л. П. [4] та ін.

В останні роки проводиться активна законодавчо-нормативна робота щодо спрощення системи оподаткування, обліку та звітності малих підприємств. Проте нормативні документи з обліку та фінансової звітності мають недоліки та вимагають доопрацювання. Так, облік на малих підприємствах України визначається Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Підставою П(С)БО є Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Як відомо, Україна прагне стати членом Європейського Союзу. Але процес набуття статусу країни – члена Євросоюзу вимагає перегляду всього чинного законодавства, удосконалення системи обліку, звітності. У Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" було визначено обов'язковість безпосереднього застосування підприємствами Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) [5].

Термін "облікова політика", визначений Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", означає сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика визначається на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності [5].

Під малим українським підприємством розуміється організація, чий постійний персонал не перевищує 50 осіб. Хоча в деяких галузях малим підприємством вважається фірма з чисельністю менше 100 співробітників, іноді організацію з персоналом менше 250 працівників вважають малим підприємством [6].

Малі підприємства організовують свій бухгалтерський облік за спрощеною формою, яка має певні особливості складання та подання звітності. Залежно від обсягу облікової інформації та роботи на такому підприємстві може створюватися облікова служба або цю роботу доручають фахівцю за угодою. Якщо обсяг облікових робіт незначний, їх може виконувати сам власник підприємства.

Термін згідно з МСФЗ має таке значення:

облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [7];

суб'єкт господарювання має обирати та застосовувати свою облікову політику послідовно для подібних операцій, інших подій або умов, якщо стандарт або тлумачення конкретно не вимагає чи не дозволяє визначення категорії статей, для яких інші політики можуть бути доречними. Якщо стандарт або тлумачення вимагає або дозволяє таке визначення категорій, слід обирати прийнятну облікову політику та послідовно застосовувати до кожної категорії [3].

Перш за все, потрібно зазначити, що чинні міжнародні стандарти не призначені для застосування підприємствами малого та середнього бізнесу, що значно звужує сферу їх розповсюдження.

МСФЗ не прийнятні для використання середніми, а тим паче малими підприємствами через високі порівняно з доходами та оборотами підприємств витрати на складання комплексу звітності за вимогами міжнародних стандартів. Тому для обліку малих та середніх підприємств був створений окремий стандарт МСФЗ для МСК (IFRS for SMEs) – самостійний стандарт обсягом понад 200 сторінок, що не має номера, оскільки становить виклад окремих вимог повного комплексу МСФЗ.

Малі та середні компанії (МСК) визначаються Стандартом як компанії, які публічно не звітують, тобто не публікують в обов'язковому порядку свою бухгалтерську звітність, але при цьому випускають фінансову звітність для зовнішніх користувачів.

Іншими словами, до МСК не належать компанії, які розміщують свої боргові цінні папери та акції на відкритому ринку (біржі) або бізнес яких заснований на залученні коштів третіх осіб (кредитні установи і страхові та інвестиційні компанії, фонди).

До зовнішніх користувачів тут відносяться власники компанії, що безпосередньо не беруть участь в управлінні її господарською діяльністю, клієнти, дійсні та потенційні кредитори, а також рейтингові фірми, що оцінюють кредитний ризик і інвестиційну привабливість компанії.

Зазначимо, що Рада не вводить ніяких кількісних критеріїв віднесення компаній до МСК, спеціально вказуючи на те, що МСФЗ застосовуються більш ніж у 100 країнах, де такі критерії діють уже багато років.

У результаті аналізу було виявлено низку відмінностей національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності:

облікова політика підприємства, виходячи з МСФЗ, не повинна змінюватися, якщо на це не буде вагомих причин. Виходячи з українських стандартів, облікова політика повинна змінюватися відповідно до змін законодавства;

багато міжнародних стандартів мають відповідні аналоги серед національних. Проте дуже часто відповідні П(С)БО не містять усієї докладної інформації, що наведена в МСБО;

крім обмежень, є також кілька протиріч між чинними П(С)БО і відповідними їм МСБО. Протиріччя пов'язані з тим, що деякі вимоги або підходи, викладені в П(С)БО, відрізняються чи суперечать вимогам і підходам, яких вимагають МСБО;

у МСБО 1 детально визначено перелік користувачів фінансової звітності та їх інформаційні потреби, тоді як П(С)БО 1 дає визначення користувачів без класифікації за певними групами.

У цілому між цими стандартами більше схожості, ніж відмінностей, оскільки П(С)БО в Україні розроблялися відповідно до МСФЗ.

Перехід на МСФЗ надає українським підприємствам можливості для ефективного функціонування інформаційної системи підприємства.

Застосування єдиних стандартів дозволяє міжнародним фінансовим ринкам об'єктивно оцінити результати діяльності підприємств та забезпечує для зацікавлених сторін та інвесторів відкритість, прозорість і зіставність фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Порівняльний аналіз нормативної облікової політики за національними та міжнародними стандартами дає підстави стверджувати, що між ними існує певна узгодженість, яка полягає в тому, що окремі стандарти мають однакову мету, призначення, спільні назви [2].

Сьогодні міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, але й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку й звітності. Ці причини вплинули на вибір МСБО як орієнтира для реформування системи бухгалтерського обліку й звітності України.

Становлення і розвиток в Україні ринкової інфраструктури докорінно змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування підприємств, сутність їхньої діяльності. В останні роки в практиці українського бухгалтерського обліку відбуваються досить серйозні зміни, пов'язані з перебудовою всієї національної облікової системи і приведенням її до вимог міжнародних стандартів обліку.

Питання бухгалтерського обліку, його організації, формування показників звітності залишаються на сьогодні надзвичайно актуальними для підприємств різних форм власності, розмірів та видів діяльності. На особливу увагу серед них заслуговують малі підприємства України, розвиток яких є складовою частиною соціально-економічної політики держави.

Наук. керівн. Пасенко Н. С.

Література: 1. Голов С. С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні / С. С. Голов // Бухгалтерських облік і аудит. – 2006. – № 1. – С. 16–25. 2. Сопко В. А. Економіко-правові основи і напрями уніфікації і адаптації термінології бухгалтерського обліку контролю до потреб міжнародної стандартизації / В. А. Сопко // Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 5–11. 3. Пархоменко В. О. Принципи і підходи регулювання і регламентації бухгалтерського обліку / В. О. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 12–19. 4. Нищенко Л. П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами в процесі гармонізації економічних взаємозв'язків / Л. П. Нищенко // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. – № 9. – С. 6–9. 5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>. 6. Про облікову політику : Лист Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua. 7. Міжнародні стандарти фінансової звітності № 1; 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua. 8. Голов С. С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С. С. Голов // Бухгалтерських облік і аудит. – 2007. – № 11. – С. 7–13. 9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.